

RASIL, RASSILA, ARACIL

Article amb informació deficient, encaminat sobre-tot a desfer malentesos i assenyalar supòsits mal fundats, després de consignar dades de primera mà; si hi suggerim, doncs, algunes connexions només podrà ser amb gran reserva.

Casa de *rāzil*, te. de Montaverner, a la pda. del Calvari, més avall de l'ermita de Colata (xxii, 100.15). A Ontinyent Corralet de la *rāsila*, que un altre inf. digué *arasila* (xxxii, 116.15). A Bèlgida: Carrasques d *arasil* (xxxii, 136.3).

Els informants de Montaverner, tots dos persones molt educades i cultes, i alhora ben arrelats en l'esfera popular i rústica del poble i de la rodalia, cuitaren a oposar a la demanda de més informació: «clar que ve del nom de família valencià *Aracil*». I no hi ha dubte que és un cognom conegut i reputat com val. (així *AlcM* sense més precisió). Quant a mi el fet és que no en tinc nota sinó de l'extrem Sud, i allí només com NP, que tothom escriu amb *c*: cognom a la ciutat d'Alacant i a Mutxamel; allà també es tracta de NP en el lloc «el d'*Aracil*», barri dels afores d'Alacant; i *Collado de Aracil*, al Fondó de les Neus (xxxvi, 106.6, 119.9; xxxv, 159.3; xxxvi, 85.16). Tot això resta lluny de convèncer que es tracti de matèria autòctona valenciana, car a la rodalia d'Alacant, hi hagué no sols ja algun repoblament castellà en la reconquesta provisional del S. xiv, sinó després, sempre, forta influència de gent d'Oriola, Múrcia i La Manxa.

Altres erudits i cronistes dels centres valencians m'han parlat com de cosa coneguda i acceptada, que hi ha lligam antic amb noms coneguts del Centre i Nord d'Espanya. Es parla, sobretot: a) de la Sierra i Santuario d'*Araceli*, en el p. jud. de Lucena de Córdova, lloc certament antic i venerable; b) *Arakil*, vall navarresa al Nord de Pamplona en direcció a Roncesvalles; c) un *Araceli*, mansió romana i uns *aracelitani* que hom cita d'un itinerari, i de Plini, situant-los cap al lloc de (b). No és clar, però, car en altres fonts antigues figuren en les formes *Aracillum* (P. Orosi) i *Arocelitani*.

Poc establert críticament tot això. I també és ben incert que (b) pugui ser continuació basca de (c), i no un nom euskèric diferent: amb *ara*-element no únic en aquesta família: cf. sobretot la Sierra de *Aralar* en el límit nav.-guip. Potser sí tanmateix. Però ja em sembla més dubtós que vingui d'un paral·lel ibèric d'això el nom de l'*Araceli* cordovès: una *-i* i un *-ce*- a Andalusia han d'inspirar desconfiança en una etimologia de temps romans, car allí, en matèria romana o pre-romana, hem de comptar amb fonètica mossàrab, que no hi lligaria. Si fem bona memòria de *Medinaceli* < àr. *madīna sālīm* 'ciutat de Sèlim', pensarem si no fóra més fundat derivar el cordovès *Araceli* d'una base aràbiga com *hāra sālīm* 'barri de Sèlim', o *āra S.* 'préstec o confiança de S.'. En conclusió, però, no ens escau entrar més fonament a l'estudi d'aquests noms, que no és de la incumbència del nostre *Onom.*

Tornant al P. Val., la teoria que he sentit exposar o insinuar a gent culta, o més o menys erudita, de València, és que el val. *Aracil* i les variants indicades, poden venir d'una base pre-romana *ARACELI*; però altres no ho destriaven gaire d'un cultisme religiós, *Ara caeli* 'altar del cel'. Ara bé, quant als noms valencians sí que hi hem d'oposar la negativa de la nostra incredulitat.

Si vinguessin d'una base pre-romana *ARACELI* o cristiana *ARA-CELI*, l'haver perdut la *-i* exigiria evolució romànica —no cultista— que essent només valencians voldria dir mossàrab —directe o filtrat per l'àrab—, i llavors forçosament *c'* hauria donat *ç*; i si fossin, per dir-ho així, valencians de segona mà (importats d'Andalusia) o d'alguna forma *Araceli* del Nord d'Espanya, llavors no s'explicaria la *i* ni la manca de *-i* final (no hi oposi algun semi-lingüista el concepte de meta-fonia, car fóra recaure en el postulat de mossarabisme, contradictori per la *c'*). En conclusió, pensar nebulós, confusionari.

Una de dues: manlleu d'algun nom de persona castellà immigrant, que ja surt de la nostra esfera; o bé noms locals, amb paronímia fortuïta amb aquells d'Andalusia i del Nord castellà; que potser són d'origen àrab. Temptegem vagament i amb gran reserva.

a) Un compost de *Sālīm*, com el suggerit supra. Molt difícil ací: caldria suposar, p. ex., que un *Araceli* repoblador castellà d'Alacant, en quedar submergit allò pels nostres repobladors del S. xiv, n'haguessin fet *-sili* (segons el duplicat *sénia/sini(a)*, *séquia/siqui(a)*: in-versemblant.

b) *rāzi* 'que rebaixa, disminuidor', *raziya* 'perjudici, detriment, desgràcia' («infornium» *RMa*, 430, 106); potser sumat amb el NP *Razi* (cast. Moro Rasis) i amb l'adj. *razīn* 'greu, asossegar' («maturus» *RMa*, 106, 471) (cf. el barri *Darracina* de la Tortosa morisca) (Miret S., i Font Rius, *C. d. p.*, § 76, i pp. 27.4, 127); < *hāra' ar-razīna* 'la barriada asossegada'.

c) Un compost de l'àr. *aris* 'alegre, festiu', 'nuvi', amb *sili* 'líquid, fluid, que raja', tots dos convertits en NPP (a Algèria, *GGAlg.* i *arsa* a Aràbia, Hess), car d'aquell tenim un NL del *Rept.*: *Rahal Areyç* de Bairen, 364.

En el *Rept.* hi ha un altre lloc isolat que no sabem com es podia situar, *Arasal*: si en sabéssim alguna cosa més concreta potser orientaria altrament el present article. Jaume I cedeix a «O. Martini de Boleya» tota la «valle de *Arasal*» mentre visqui («in vita»). On era? no seria, p. ex., *Aras de Alpuente*, que era ja a la r. de Castella, i en el *Rept.* no es fan donacions tan a l'O. Només veiem que aquesta va darrere dues alqueries d'Alcoi i seguida d'una d'Uixó i una d'Aielo d'Albaida (Bof., 477.13); (< *Aras al-qāyī* 'Ares d'Alcoi' mutilat com *marjal* < *marǧ al-?*) també dubtós que pugui ser *Ares del Bosc*, anex de Penàguila.

RASPEIG, RASPA, RASPALL

60 *Sant Vicent del Raspeig*, poble i mun. de l'Horta